

Poština plačana v gotovini

# pla- ninski VESTNIK



LETO 1941

ŠTEV. 2

# PLANINSKI VESTNIK, LJUBLJANA (Jugoslavija, Slovenija)

Izdaja in zalaga: SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO - OSREDNJE DRUŠTVO, LJUBLJANA

»PLANINSKI VESTNIK« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za vse leto 50 din, za inozemstvo 80 din. Naroča, plačuje, reklamira, inserira se pri upravi: Osrednje Slovensko planinsko društvo v Ljubljani.

Uredništvo: Glavni urednik dr. Josip Tomižšek v Mariboru; njemu se pošiljajo rokopisi, poročila, sploh spisi za tisk besedila. — Za vsebino so odgovorni avtorji; njim se pridržava pravica ponatisa.

Odgovorni urednik: dr. Arnošt Brilej, Ljubljana.

Izdajatelj in uprava: Slovensko planinsko društvo - Osrednje društvo, Ljubljana. — V področje uprave spadajo vse gmotne zadeve (naročnina, honorarji, oglasi, računi), razvid naslovov, reklamacije.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (njen predstavnik Jože Kramarič).

Vsebina 2. štev.: Dr. Šašel Josip: Naš koroški živelj pod Stolom (str. 25). — Kemperle Pavel: Vzhodni steber Brane (str. 33). — Ing. Šega Vlado: Chaine de Belledonne (str. 35). — Kresnik Bogo: Zima v planinah (str. 38). — Mikl Ivan: Borovec na Kočevskem (str. 39). — Vandot Josip: Od divje kože do Zlatoroga (str. 41). — Seliškar Anton, Slovenjgradec: Vojski — planinci (str. 42). — Obzor in društvene vesti: Juš Kozak, Maske (str. 43); † Emilio Comici (str. 44); 40 godini turizm v Belgarija (str. 44); Peldesletnica Madžarske turistične zveze (str. 46); Naše planine (str. 47); Putnik (str. 47); Kočevska podružnica SPD ustanovljena (str. 47); Most v Mednem v varstvu Slovenskega planinskega društva (str. 48); A. K. Skala v dvajsetletju (str. 48).

## Ako potrebujete

tiskovine, kataloge, ilustracije, prospekte in se ne morete odločiti, v kakšni tehniki naj se izdelajo, se blagovolite obrniti na

BAKROTISK  
OFFSETTISK IN  
LITOGRAFSKI TISK  
KLISARNA  
KNJIGOTISK IN  
UMETNISKI TISK

## Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani

Brzojavni naslov: »Jugotiskarna Ljubljana«

Umetniški grafični zavod, v katerem so zastopane vse moderne grafične panoge. Vsa grafična dela se izvršujejo lepo, solidno in po zmerni ceni

*Restavracija in veletrgovina z vinom*

## PETER STEPIČ, LASTNIK MIRKO STEPIČ

LJUBLJANA VII, TRŽNA ULICA 6

TELEFON INTERURBAN 21-71



*priporoča svojo veliko zalogo vina najboljše kakovosti po nizkih cenah. — Vino se razpošilja v lastnih sodih na vsako postajo*



Stol z Bledom

Foto Skerlep Janko

Dr. Šašel Josip:

## Naš koroški živelj pod Stolom

Kdo izmed družine slovenskih planincev še ni bil na najvišjem vrhu Karavank? Saj vabi ponosni Stol z vseh krajev pestre Gorenjske, on ji daje značilno visokogorsko ozadje, brez katerega je njena panorama vrzelna. Iz verige Karavank se je ravno toliko pomaknil na jug, da ima neoviran razgled po vsem toku Save, tako rekoč gori od izvirov preko Jesenic in tja čez Bled v Bohinjski kot, pa dol preko Kranja na Sorško polje. Kakor na dlani leži pred nami ves ta pisani svet, z veličastnim ozadjem Triglavske skupine.

Kolika sprememba pa, ko vrh Stola stojé obrnemo svoje poglede na drugo, severno stran! Kje je tu slikovito Podravje, bajno Vrbsko jezero, zibelka Gospa sveta, ki v zračni črti ni bolj oddaljena ko n. pr. Sv. Jošt pri Kranju? Tu na sever se nam ne odpre pričakovana perspektiva; vse to daljno ozadje se kar tajinstveno skriva za neposrednim predgorjem, ki le kakor skozi špranje dovoljuje ozke poglede v daljavo. V kolikor je na jug vse pregledno, plastično in prijemljivo jasno, v toliko je na sever vse nekako zastrto, nedoločno in zagonetno — prava podoba »tužnega« Korotana! Kakor bi tam gledali v sivo preteklost iz začetka svoje zgodovine, na jug pa jasno sedanost, prozornost Prešernove poezije!

In ravno v ta sever se zvedavo zagledamo; prodreti hočemo v to zagonetnost. Kakšen svet je to? Káko življenje utripa v njem? Oglejmo se nekoliko v tej okolici.

Ravno pred nami zija vrtoglava globel. Ob svojem vrhuncu je Stol na severu odsekan, kakor da bi najvišje skale visele nad prepadom. Kolika razlika med prikupnim južnim pobočjem in to grozečo severno steno! Pod njo se razprostira ogromen dol, ki se ravno pred našimi očmi polkrožno končuje, izteka pa se severozapadno tja proti Dravi. Na levo od nas obroblja ta dol še enako odsekani Vajnaž, bolj zapadno pa prijaznejša, povsem z zelenjem in ruševjem zaraščena kopa, ki se je na prejšnjih zemljevidih imenovala Medvedja Kočna (Bärentaler Kočna), sedaj se pa hoče to ime nadomestiti z drugim, še neustaljenim.

Sploh vlada okoli Stola v novejšem času kar mučna zmeda v nazivoslovju, kar nam v tem reprezentativnem delu državne meje nikakor ni v čast. Ta negotovost je najbolj občutna v gorskem svetu vzhodno od Stola. Rez Karavank, kakor se je od Medvedje Kočne preko Vajnaža in Stola izoblikoval v premi črti, se tu zgublja v nepreglednem labirintu kršnih globeli, vrhov in grebenov. Videti je, kakor da bi se hotela prejšnja črta nadaljevati z enakim visočinskim poudarkom na Begunjščico ter tja na Košuto; vendar pa razvodnica ne sledi tej črti, ampak že z vzhodnim bokom Stola zavije izdatno v severovzhodno smer. Ravno na točki, kjer zavije zopet točno na vzhod, stoji stožčasti vrh, ki nosi na kartah papirnato ime Belšica; bližnji Korošci nazivajo ta vrh Svačico in menda ni zapreke, da bi to ime ne obveljalo, ko je Belšic ravno tukaj na pretek: Korošci pravijo tako sosednjemu boku Stola, Kranjci pa imajo južni rob Vajnaža za Belšico. — Od Svačice vzhodno gre razvodnica preko Visoke Vrtače in Visoke Zelenice na Ljubeljščico in Ljubelj. Tudi imena Vrtače in Zelenice, udomačena na koroški strani od pamtiveka in priznana od nekdanj tudi na nemških in starejših naših kartah, po prevratu niso več našla milosti; hočejo jih izriniti, ne da bi našli zanje obče priznan naziv. Smešno-žalostno se mi zdi, kako straši tod neki »Nemški vrh«, ki se prišije enkrat temu, potem drugemu vrhu na meji.<sup>1</sup> Tradicionalna imena predstavljajo svojevrsten dokument žilavosti Slovencev onstran meje; samo tisti, ki bi jim radi že za živa postavili nagrobni napis, morejo rušiti ta častljiva imena...

Vrnimo se na svojo razgledno točko. Neopazno na severu vidimo impozanten vrh, ki ga nemške karte označujejo kot Kozjak. To je pomota, Kozjak imenujejo domačini le prostrani dolec, ki se vleče po pobočju tega vrha severozapadno dol do vznožja. Ustno sporočilo domačinov teh Rut, podedovano od rodu do rodu, pojasnjuje ta imena. Na videz pusti gorski predeli pred nami so namreč razmeroma došti gosto naseljeni, le da se ta selišča z našega stališča ne vidijo. Naselitev pa se je izvršila od Drave gor ob potokih, ki so si izklesali skozi to skalovje kratke, pa burne in razgibane struge. Ravno v kotlini pod nami zbira s pobočij Stola in Ovčjega vrha svoje vode

<sup>1</sup> O sporu glede tega imena bo naš »Vestnik« o priliki objavil posebno poročilo. — Uredništvo.



*Medvedji dol (spredaj stara cerkvena sv. Mihaela, zadaj Stol)*

Bistrica, nekoliko na desno od nas pa Borovnica s pobočij Ljubelja, Visoke Zelenice in Vrtače. Ob teh vodah so prodrali v to divjino prvotni seljani, so trebili in požigali gozdove, jih spreminjali v novevine in »plani svet«, kjer so postavili svoje domačije. Sedanji rod še dobro pomni, da so tedaj nastale prve hiše tam ob Borovnici na Pošini, tu ob Bistrici pa na Strugarjih in Vranjici ob pobočju Psinskega vrha, ki se malo vidi ravno za Ovčjim vrhom zadaj. Prvotni naseljenec Strugar je od tam razširil svojo oblast prav sem na Ovčji vrh, kamor je pošiljal ovce past; niže doli po Kozjaku je pasel koze, ki jih je imel tudi nešteto. Saj je sam rekel: »Imam 300 golic (= ovce brez rogov), sam zlodej pa vedi, koliko rogačic!«

Toliko sveta je imel ta Strugar, da je mogel vsakemu svojih štirih sinov prepustiti lastno domačijo, ki so po njih ohranile domača imena: Vlip, Mark, Nejček, Jakóp; tam pa, kjer je imel stan za jalovo (mlado, še neplodno) živino, je pozneje še nastala ugledna kmetija Avovnik (= Jalovnik). Vendar Ovčji vrh ni ostal Strugarjem. Od njih so ga prigoljufali posestniki iz vasi Máčane pri Svečah, ki se ne štejejo med Rutarjane, to je prebivalce tega visokogorskega sveta pred nami. Zato se lepa planina, vidna ravno pred nami ob Ovčjem vrhu, imenuje Mačenska. Na njej stoji nekaj nad 30 let t. zv. »Celovška koča« (Klagenfurter Hütte).

Goljufija Mačánov ni ostala nekaznovana, njihove duše morajo za pokoro »plantati« čez zimo na tej planini! Točno na šent Jerneja (24. okt.) ob polnoči se vzdignejo na pokopališču v Svečah ter v mrtvaški procesiji grejo zimovat na planino, na šent Petrovo (29. junija) pa se istotako ponoči vračajo v posvečeno zemljo v Svěčane



nazaj. Zato se tukajšnji pastirji nekdam niso upali gnati živine na planino, dokler so duše tam plantale; eden je srečal njih mrtvaško procesijo, ko je šele na svetega Jerneja ponoči gnal živino s planine.

Ob poti na to planino so nižje doli nastale na pripravnih krajih kmetije, ki so se širile po obeh pobočjih, kamor je stisnjena Bistrica. Njen dol je z našega stališča viden le v zgornjem, pustem in nenaseljenem delu, neposredno ob vznožju Stola in Vajnaža. Poslopja tam spodaj pa so večinoma zakrita po gorskih rebrih in gostem gozdu; le v višjih legah proti Mačenskemu vrhu gori je videti nekaj več planega sveta. Tam so hiše Gorinčičev, spodaj ob poti pa Zavrh. Ves dol ima prav romantičen, divji videz; zato je dobil prikladno ime: Medvedji dol. Nemci mu pravijo Barental, zraven pa celo pesnijo, da je kraju dal ime zadnji Karoling Arnulf, ki je baje tu lovil medvede. To so bajke; v onem davnem času (Arnulf je 888. praznoval božič na Krnskem gradu) fevdalni gospodi gotovo ni bilo treba pohajati na tako daljna in nedostopna lovišča. Tu so imele zveri še dolgo časa varno in pripravno zavetje; planine ob pobočjih so kar mrgolele živine in divjadi.

Pastirji nekdam niso bili nedorasli fanti, ampak zastavni možje, oboroženi, da so napadajoče volkove in medvede v sili tudi pobijali. Za čuvaje so imeli močne ovčarske pse, ki so jih na vratu zavarovali s širokim usnjnim pasom z železnimi bodicami, s t. zv. grebenico, da jim v boju ugriz volka ni prišel do živega. Ponoči so črede zapirali v tamarje (ograjene prostore), kjer so netili ognje in trobili v volovske rogove, če se je kak ropar preblizu prikradel. Zverem so nastavljali močne železne skopce, privezane na težko klado; ob sledeh so jim kot past izkopal globoke jame, ki so jih narahlo pokrili z vejevjem.

Pred kakimi sto leti je tod kot lovec na medvede najbolj zaslovel Mčinjak na Mačah; sam jih je pokončal menda 13 — nekateri pravijo, da še enkrat toliko. Pri tem je bil večkrat v smrtni nevarnosti in se je enkrat tudi sam ujel v skopec, ki ga je bil pred čebelnjakom nastavlil sladkosnednemu tacarju. — Zadnje medvede so tudi tukaj upihnili gosposki gozdarji z novim strelnim orožjem. Ko pa jim je tega lova zmanjkalo, so po višjih navodilih začeli gonjo na komaj od tlačanstva osvobojene kmete, tako da so tudi ti kmalu delili usodo medvedov.

Gosposko oblast je nekdam tu izvajal baron Helldorf iz Grebinja. Ta neznatni plemič je hotel svojo veljavo povečati na račun obsežnih kmetij, ki so se tekom stoletij uredile prav vzorno v njegovem območju. Velik sloves daleč naokoli so te kmetije uživale po svoji živinoreji. Na njihove planine so priganjali posestniki od Drave gor svojo živino na poletno pašo, iz vseh ostalih Rut pa so revnejši kmetje dajali sem svoje sinove kot pastirje, da so se učili umnega gospodarstva.

Še danes pripovedujejo preužitkarji, kako so nekdam kot izgledovani pastirčki nastopali službo v blagoslovljenem Medvedjem dolu. Gospodar je dal postaviti pred njega leseno skledico, v kateri so žganci v maščobi kar plavali. Za velike oči pastirja je bilo to vse

premalo, skledico je v trenutku izpraznil. Gospodar mu jo je dal napolniti v drugič: »Le najej se, da ne bo samo od mize do duri dovolj.« A pastirček, ki je spočetka po več takih skledic pospravil, se je kmalu zamastil in so se tudi njegove oči navadile na pravo mero; ista skledica mastnih žgancev je pozneje že enkrat zadostovala, da se je do sita najedel.

Na teh kmetijah se res ni živelo pri malem. Od enega doma se je tod gnalo toliko živine na pašo, kakor drugod iz cele vasi. Še



Na Bledu

Foto Skerlep Janko

danes pomnijo, da so redili pri p. d. Štefancu in Plavcu po 30 do 40 goved, pri Žnidarju, Jurcu in Mokrlu po 20; za srednje pa so že veljali Škafar, Vóranček, Gmajnar, Linart, Brečko, Ajtovnik, Vlipec, Škróbat, Konavc, Reznikar, Lesják, ker so premogli samo po 10 do 15 goved. Poleg neštete drobnice (ovac in koz) se je redilo na teh in manjših posestvih do 300 goved in več. Prostrane planine po Široki rízi in Tratah sem pod Stol, po Krnicah gor pod Vajnaž, po Kočicah pod Medvedjim dolom (prelaz v južni Medji dol), na Mrzli ravni pod Medvedjo Kočno, na Rutíču pod Mačevskim vrhom, pa planine tja noter v Strugarco in Kozjak ter gor pod Močilo so v poletnem času odmevale od zvoncev živine, klicev pastirjev, laježa psov čuvajev. Po kmečkih hišah se je mleko, med in maslo dobesedno cedilo. Sinovi teh kmetij so se postavljali pred drugimi in zlasti na kakem semnju bahavo zapeli:

»Godci le godite prov na podplate,  
atej maj' doma še vole kosmate!«

Pastirji, ki so se tod šolali, so pozneje sloves Medvedjega dola raznašali po ostalih Rutah; še danes se tam sliši anahronistična pesem:

»Pojdam v Madvedji dol,  
tam je daklet dovolj...«

Gospodarski pomen tega dola je bil tolikšen, da je vlada pod cesarjem Jožefom II. smatrala za umestno ustanovitev samostojne župnije (1786), seveda predvsem iz potrebe, da se namestijo in zaposlijo številni menihi tedaj razpuščenih samostanov. Toda za to odročno župnijo se noben dušni pastir ni potegoval; saj je bilo vse silno revno urejeno: cerkvice, bolj kapelica (sv. Mihaela) je merila 5 korakov v dolžino in ravno toliko v širino. Poleg duhovnika in mežnarja je imela prostora samo za 3 vernike, ostali so morali stati v leseni lopi pred vhodom; tudi stanovanje kurata pri Plavcu je bilo podobno borno in leseno. Župnija je leta 1811. štela 27 hiš s 196 prebivalci; kot samostojna se prav za prav nikdar ni oživotvorila. Dušno pastirstvo se opravlja iz Svečan.

Nevezdržna je postala ta župnija z gospodarskim propadom kraja, ki ga je od šestdesetih let preteklega stoletja dalje povzročil baron Helldorf. Kakor smo slišali, je ta nezatni fevdalec hotel svoj ugled povzdigniti s tem, da je vabil imenitnejšo gospodo iz avstrijske visoke aristokracije tu sem na lov na gamse, za katere je ta svet kakor nalašč ustvarjen. Pri tem so mu bile na poti velike kmetije in njih pašne pravice, ki so segale visoko gor v gosposka lovišča. Plebejske krave so mukale tam, kjer bi se imeli pasti plemeniti gamsi!

Gosposkini gozdarji so dobili navodilo in uprizorila se je na kmete in njih svet gonja, ki je postala za avstrijsko plemstvo tudi drugod v Alpah naravnost moderna. Ta rabeljski posel je tu zlasti uspešno opravljal neki gozdar Bohatta, tem bolj besen renegat, čim bolj se mu je poznal češki naglas, da je le usta odprl; uduševal je izvor svoje krvi s pasjim priganjaštvom: ostril je pri paši, sejal razdor in podpihoval sovraštvo med sosedi, jim grenil življenje in jih izpodrival s pravdami in krivimi prisegami tako, da so tej gonji eden za drugim podlegli ter v jezi in obupu prodali svoje domove. Bežali so iz zavetja tega dola v vabljivi in varljivi blesk procvitajoče Bistrice, Borovljan ali celo daljnega Celovca.

Prvi je bil pokupljen Škróbat, nato Linart, gozdarji so mogli še bolj ostriti proti ostalim s soseskinimi pravicami; padel je največji, Štefanc, nakar je plaz pokupovanja zajel ostale zaredoma. Pri tem si je plemeniti Helldorf kakor Pilat umival roke v nedolžnosti; kajti kmetije je kupoval njegov direktor Tobeitz na Bistrici najprej za sebe ter jih šele nato — z dobičkom — prodajal dalje svojemu gospodu. Seveda je bila dolžnost priganjačev zmehčati kmete tako, da je bil ta dobiček čim večji. Obsežna Plavčeva kmetija, ki se s Stola tako lepo vidi tam na levi, je bila na primer prodana za 12.000 gld. Tobeitzu; ko pa je hotel Plavec naslednjega dne kupčijo razdreti, se je njemu nastavila cena 40.000 gld.; toliko je znašala ona razlika do





*Bled in Stol*

*Foto Skerlep Janko*

približne, še vedno nizke vrednosti sveta! Seveda Plavec svoje pravice ni dosegel. — Do danes sta v tem obširnem dolu samostojni samo še kajži Šurkova in Jožofova, vse drugo je pokupljeno!

Po vseh teh Rutah pred nami se je vršila podobna gonja: tam v Brodeh in Kotih po veleposestniku Voigtu, drugod pa od Obirja do Kepe in tja čez po fideikomisni upravi grofov Dietrichsteinov. Povsod so padle žrtve in so se izkoreninile ugledne kmetije; nikjer pa razdejanje ni bilo tako uničujoče, kakor ravno v tem blagoslovljenem dolu. Ravno največji posestniki, »kruha pijani«, so se izkazali za najmanj odporne proti navalu kapitalizma. Oni, ki so se v mladosti pri njih šolali kot pastirji, se po ostalih Rutah držijo še danes kot gospodarji na revnejših hišah.

Iz tega dola pa so vsi odšli s številno družino v mamljivi svet, katerega blesk se je kmalu tudi zanje izkazal kot utvara. Prej ponosni samostojni gospodarji so se zgubili med delavskim proletarijatom. Edino Jurec je takoj pridobil hišo pri Kupcu Med-Rejtrami na Gurah, kjer njegov rod še danes gospodari. Potomci ostalih pa kot izgarani delavci hodijo gledat gorska kraljestva svojih očetov v Medvedjem dolu ter preklinjajo Bohatto in Helldorfa. Izpraznili so se hlevi, utihnile so prej tako glasne planine, gozd je zarastel prej s tolikimi žulji iztrebljeni svet — vse zato, da je visoka gospoda tod nemoteno lovila in se zabavala! Menda edino v tem dolu je videti kmečka poslopja v razvalinah, toda ne na vidnih mestih kakor bivše gradove, ampak ponižno skrita na kaki idilični tratnici. V kolikor pa

te hiše še stojijo, životarijo na njih izstradani »štantmani« (najemniki), drvarji ali gozdarji, ki na preostalem svetu morejo kvečjemu eno ali dve kravici rediti.

Pa tudi povzročitelj tega opustošenja, baron Helldorf, ni dolgo užival te brezvestno nagrabljene zemlje. Tudi njega je zadela usoda, ki jo je bil tolikim posestnikom pripravil, tudi on se je »zhavžval«; pokupil ga je še pod bivšo Avstrijo italijanski žid Roifa! Kapitalistična tla, na katera je bil krenil avstrijski fevdalec, so bila njemu torej bolj sramotna izpodnesena, kakor neukim kmetom. Italijanskega žida pa so tudi že pregnali totalitarni režimi v Italiji in Nemčiji, tako da gospodari tod neki lesni trgovec.

Tekom vseh teh sprememb je tujski živelj in vpliv tako prevladal, da je postalo celó ime »Perentol« tudi med domačini običajno. Po ostalih Rutah se pa pomni usoda vsake posamezne kmetije v tem dolu in se prenaša od ust do ust v svarilo lastnim potomcem. K vztrajnosti na rodni grudi jih spodbujajo tudi Rožani, ki prihajajo od Drave gor na oddih ali z živino in blagrujejo domačine, da prebivajo »na pol gore« visoko. Kajti šivilja-prerokinja je prerokovala: prišli bodo tako hudi časi, da se bodo rešili samo stanovalci v teh višinah. — Táko življenje in životarjenje utripa torej v tem severnem, navidezno skalnatem svetu. Domačini, zlasti pastirji, prilazejo včasih na vrhove Košute, Visoke Vrtače, Stola, Medvedje Kočne, uživajo razgled v jasni in odprti južni svet ter dajo duška svojim čustvom s klicem: »Hej, lop-lop-lop!« Pa ne mislite, da so ta vzklik prevzeli od tujcev-turistov; nasprotno: ti so ga od njih prevzeli in raznesli po naših planinah! Kajti v selskem narečju tam pod Košuto se govori namesto »lepo« le »lop«, o čemer se vsak lahko prepriča, če pogleda v razpravo docenta Isačenke o tem narečju. S klicem »hej, lop-lop-lop« se tam pozdravljajo pastirji od vrha do vrha in si s tem voščijo lepo vreme; ta klic so od njih prevzeli tudi pastirji po ostalih Rutah.

Na teh vrhovih je pozornost in občudovanje Rutarjanov najbolj privlačilo naše Blejsko jezero. Pri romanju na Brezje so vedno obiskovali tudi tamošnjo otoško cerkvico. Od Bleda so nekdam za Napoleoneve Ilirije čez te gore mimo Stola in čez Žingarco tam na desno od Psinskega vrha nosili »kontrabant«; če so po tej poti mimo vseh straž in financarjev srečno pritororili en star cent (56 kg) tobaka na svojem hrbtu do Trnjan ob Dravi, so tam dobili plačilo 1 gld. O tihotapcih preko tega pogorja poroča že starina Valvasor.

Rutarjani pripovedujejo tudi — prav v slogu pravljic o koroških jezerih — kako je Blejsko jezero nastalo: Tam, kjer se danes blešči jezerska gladina, se je nekdam razprostirala sočna ravan in na njej se je paslo nešteto živine. Ljudje so živeli v takem blagostanju, da so se prevzeli; cerkvice sredi te ravni niso hoteli obiskovati, le živina jo je poznala od znotraj. Večkrat se je iz te cerkvice slišal glas: »Zagradite cerkev, če ne, jo bom zagradil jaz« — pa nikdo se za to ni zmenil. Mera je bila polna, neke noči je počilo, nastala je nevihta z bliskom in gromom in z grozno ploho. Ko se je zjutraj zjasnilo, so okoličani gledali čudo: sinja voda je zagradila cerkvico! Odtlej so jo tudi ljudje začeli bolj častiti.



*Foto Skerlep Janko*

Kamniške s Kofe

Tako živo zbuja Blejsko jezero domišljijo Rutarjanom, da so ga po podzemeljski žili zvezali s svojimi vodami. Tam onstran Vrtače se nahaja v Podnu, v nadmorski višini kakih 1000 m, pravo morsko oko, malo »jizarce« sredi Podnarjevega polja. Pravijo, da so nekdanji Podnarju pri oranju volji zbežali naravnost v to jizarce, a igo, v katero so bili volji vpreženi, je čez nekaj časa priplavalo v Blejskem jezeru na površino; spoznali so ga po tem, ker so bile vanj vrezane začetne črke Podnarjevega imena. Zato nekateri trdno verujejo, da je Podensko jizarce s podzemsko žilo, ki poteka ravno pod Stolom, zvezano z Blejskim jezerom.

Kri ni voda! Taka voda veže p o d vsemi temi pregrajami in vrhovi in še bolj n a d njimi istokrvni rod! Zato tudi mi pošljimo preko teh pregraj v onostranski svet krepko voščilo:

»Hej, lop-lop-lop!«

*Kemperle Pavel:*

## **Vzhodni steber Brane**

(V marcu 1939 in v februarju 1940.)

V zadnjih letih se v naših gorah vse bolj uveljavlja zimska alpinistika, ki pa doslej še ni prišla do pravega razmaha. Vendar si podjetni planinci iščejo in pridobivajo vedno več izkušenj za svoje udejstvovanje v zimskem času, ko so stene prevlečene s snegom in z ledom in prežé na plezalca posebne nevarnosti.

Za zimsko sezono 1939 sva si s tovarišem Benkovičem kot prvo točko svojega programa izbrala vzhodni steber Brane. Vreme je bilo tedaj lepo; vsa prerोजना po zimskem spanju, sva malo pod studencem zagazila v prvi sneg. Do pastirske kočje je šlo bolj navzdol ko navzgor, a nad Stanom sva si že morala navezati dereze. Stopala sva proti Sedlu. Nad Kamrico sva obstala in si ogledovala teren v stebri. »Kar šlo bo,« sem dejal; »dosti opravka ne bova imela, skala je skoraj kopna, v treh, štirih urah sva tja in nazaj!« Zopet sva se dvigala v smeri Gornje Griče.

Ko pa pogledava čez zadnji rob, nama je nametalo polne oči snega, da sva jih komaj odpirala. Veter je bil tako silen, da nama je zadrževal dih. Nisva se pa ustrašila prvega vetrnega sunka; silila sva hitro dalje, da čim prej vstopiva v steno. Toda čim više sva se vzpenjala, tem bolj se je zaganjal veter v naju. Pod nogami nama je dobesedno tekeli suhi sneg kakor voda v strugi, izza Bab je pritajeno žvižgalo. Dobro oblečena, sva se v tem divjem plesu naglo dvigala in sva po eni uri hoda od pastirske kočje končno stala v zatišju ob vstopu na vzhodni steber.

Ogledala sva si vstop. Da bi pričela plezati v letnem vstopu, to je skozi previsno zajedo, ni bilo mogoče; šla sva nekaj metrov više po plazu in sva vstopila v desni, gornji strani. Raztegnila sva vrv in se vzpenjala v smeri treh Glav. Bine je vodil. Do prvega roba je še nekako šlo; saj naju je snežena grapa, ki se je dvigala ob desni, va-

rovala pred vetrom. Stopinje in oprimke sva si morala sproti očičati snega, kajti bil je sipkast in je ležal na ledeni podlagi; prenevarno bi bilo stopati po njem pred očičanjem. Ko sva se pa priplazila višje iz zatišja, je položaj postal resen. Veter se je spremenil v orkan, ki se je z vso silo zaganjal v skalovje in pred seboj podil oblake snega. Delo nama je bilo zelo težavno, ker sva vedno in vedno bila prisiljena, da postojiva in čakava, dokler se veter ne poleže. Dasi je takih mirnih trenutkov bilo malo, sva vendar, čeprav počasi, napredovala.

Prilezla sva do pod strmega žleba. Njegovi mejni steni sta nama dajali zasilne stope, a strmo, sneženo steno v notranjosti žleba sva porabila za prijeme s pomočjo konice cepina. Krčevito sva se dvigala od stopa do stopa; a vsak meter višje nama je bil obupnejši, skoraj da sva se borila za življenje. Kar srdito sva zabijala kline; ko bi jih kdo našel v poletju, bi se pač smejal, v kakem kraju so bili zabiti. Toda takrat za naju ni bilo nikjer mesta, kjer bi se čutila varna. Velikokrat se nisva čula na razdaljo 5 metrov, tako da sva se morala sporazumevati z vrvjo. Tako se nisva več zanašala na svoje delo, zlasti ne, ker naju vse naporno gibanje ni ogrelo. Pričelo naju je zebsti in kljub debeli obleki nama je veter lizal kosti, premočenih rokavic nisva več čutila na rokah. Vendar sva svo to borbo potrpežljivo prenašala, češ saj vrh ni več daleč, a nazaj po Šiji bo že nekako šlo. Po kratkem sneženem grebenčku sva se zagrizla v strme, razčlenjene plošče in dalje v strmo skrotje, ki pa je bilo nevarnejše od žive, masivne skale. Nisva se ustavljala po nepotrebem.

Tako sva imela za seboj že nekaj ur težkega plezanja in ni več mnogo manjkalo do vrha stebra. Toda mraz se je stopnjeval s tako silo, da nisem več občutil vrvi, držeč jo v varovanju. Nazadnje sem opustil še to prepotrebno delo — dalje sva se popolnoma brezbrizno vzpenjala. Zavedala sva se: ako ne pojenja veter, ne bova mogla v tem položaju dolgo zdržati. Kakor da bi se nama zabijale igle v obraz, tako naju je bičal sneg. Spustil sem tovariša kolikor mogoče naprej, da poišče primerno mesto za kratek oddih. Ko po dolgem času priplezam do njega, vidim, kako Bine, čepeč na majhni polici z obrazom, obrnjenim v sneg, ravnodušno nabira tekočo vrv.

»Nazaj!« mu zakličem, in tisti čas je že zapel klin v razpoki. Bine se ni niti malo protivil moji volji; zares, ko bi se še četr ure držala v tem položaju, bi bilo prepozno za povratek; saj niti zdaj nisva vedela, ali bova s premrlimi rokami obdržala vrv v spuščanju. Pozneje mi je tovariš povedal: »Komaj sem čakal, da mi prvi rečeš: Nazaj!« — Zapel je drugi, tretji klin in kmalu sva stala v vznožju stebra. — Tisto popoldne sva se za silo ogrela v zatišju »Sedelske kočee«. Tokrat je stena ostala zmagovalka. Prisegla pa sva si, da se prihodnje leto povrneva.

Bilo je v februarju leta 1940. Po dobro prespani noči pri Tonetu smo ob pol osmih krenili: Bine, Lojze in jaz v smeri Stebra. Nekaj sto korakov vstran se ustavimo, da še enkrat pogledamo za smerjo. Nebo je bilo čisto, brez oblakov, ozračje mirno. Solnce se je med tem časom že nizko pomaknilo v pečevje. Pred nami je stala ista



slika stene; le sneg pod nogami je bil zmrzel, trd. Pred oči so mi stopile slike iz prejšnjega leta — kakšna presenečenja nam je stena pripravila za danes?

Hiteli smo naprej in po kratkem času stopili na suho skalnato strmino Kakor prejšnje leto, smo se tudi zdaj vzpenjali v smeri treh Glav. Midva z Binetom sva sezula kvedrovce, Lojze je obdržal dereze na nogah. Sedaj je bilo plezanje vse drugačno, boljše. V strminah je sneg že skopnel, le v senčnatih pobočjih in zajedah je kazal zimsko sliko. Solnce nas je toplo ogrevalo in z lahkoto smo obvladali najtežje zapreke. Po treh in pol urah smo dosegli vrh, s katerega smo se v isti smeri spustili nazaj.

Ta vzpon je šteti med letno plezanje. Vendar nas ta primer kopne stene v zimi uči, da za vzpone v naših gorah v zimskem času ne moremo postaviti za vse slučaje določenih stopenj težavnosti; kajti velikokrat stena ne obdrži niti nekaj dni enakega obraza.

*Ing. Vlado Šega:*

## **Chaine de Belledonne**

(Slovenski smučar v Francoskih Alpah.)

Obdan na severu od zelenega masiva Chartreuse, na jugu od snežnobeke verige Belledonna leži v lepi dolini Graisivaudana srce Dauphinéja: Grenoble. Ko mreža pajka je preprežen z zelenimi bulvarji. Vseučiliško mesto, polno dijaštva, središče letoviščarjev, pravi panj vrvenja vseh mogočih narodov. Najdobjosrčnejši narod Francije živi tu in se je kar izgubil med tujci, lačnimi znanja, zabave in lepote prirode. Tujec je bil tu sprejet s tako preprosto odkritosrčnostjo, da se je počutil ko doma. V mnogočem sliči ta okolica naši Gorenjski. Le korak iz mesta, pa smo v najbolj divni prirodi; kar planincu srce poželi, mu tu priroda bogato nudi.

Ne morem si zamisliti Grenobla brez bleščečega okvira, ki ga stvarja veriga Belledonnskega masiva. Pol čara bi brez njega izgubilo to izrazito alpsko mesto; kar z biseri posuto menja svojo lesketajočo barvo vsak hip. Nepozabni so solnčni zatoni in njih odsevi v motni, mirni gladini reke Isere, na kateri se poigravajo obrisi planin s sencami visokih jagnedov.

Belledonnski masiv je v letu in pozimi priljubljen pri turistih. Poleti nudi tudi razvajenim vso udobnost, zložna pota in lepe koče. Mnogo manj tega seveda v zimi, a tem več nudi tedaj krasot. Tudi plezalcev ne zanemarija: kaže jim dokaj zanimivih, opasnih sten in vršacev. Lista onih, ki so dobili v njej zadnji objem, je precejšna. —

Prelezli smo marsikaterikrat ta masiv, da smo si dušo in srce očistili mestnega prahu, se naučili lepote in svežega zraka ter opraskali omehkuženo telo. Zatekali smo se v vseh prilikah v objem njenih skal: žalostni in otožni, iščeč tolažbe, novih moči; a kadar smo bili veseli in srečni, uživati tam neskajljeno srečo. Udobnosti koč mi nismo poznali; tega nam plitki žepi niso dovoljevali. Naša udobnost je bilo zvezdnato nebo ali kaka podrtá bajta. Ne bom opisoval poletnih tur, nitj onih v početku zime, ko nas je sneg zamel v zapuščeni koči, a mi brez smučk. Nitj ne bom tožil o ponesrečenem poskusu, ko je v visokem snegu nudila razdrta betonska bajta edino zavetišče. Premraženim je iz podrtin stropa curljala voda za vrat in je v komaj skuhani čaj z zadnjim špiritom padel velik kos betona ter razlil to dragoceno kapljico. —

Bil je mrzel in meglen petek v februarju pred petimi leti, ko sem že opoldne zapustil ropo strojev v tovarni v Voironu. Oprtan z nahrbtnikom in z dilcami, sem vstopil ob nič lepega obetajočem vremenu v vlak v Grenoblu. V Grenoblu je v resnici pričel naletavati suh sneg. Do izhodne postaje Uriage, 12 km od Grenobla, sem se peljal z električno železnico. Na postaji sta me že čakala moja dva kolega. Letovišče Uriage je znano termalno kopališče v ozki gozdni kotlini,

z velikimi hoteli in s krasno okolico. Sezona je seveda le v letu, v zimí nam pa kaže žalostno sliko zapuščenosti. Nismo se mudili v tem kraju več ko nekaj minut, toliko, da smo si oskrbeli kruh. Sneg je naletaval ko obseden in nam je zamedel pot. Ko bi ne poznali smeri in pota že iz poletnih časov, bi gotovo opustili misel, da bi si v tem snegu osvajali snežne belledonnske strmine. Opustiti smo pa morali misel, da bi šli v temni noči in v snežnem metežu do zavetišča La Pra; saj bi ga v takih prilikah ne dosegli v osmih urah. A noč ima svojo moč in opasnosti, s kakršnimi se ni šaliti.

Po dobrih 15 minutah smo prišli do impozantnega gradu, ki vlada strmo nad Uriagom in nudi, seveda v lepem vremenu, krasen razgled po Vaulnaveyski dolini. Nam je naletavajoči sneg zbrisal iz pogleda tudi sam grad. Suh sneg in razigrana dobra volja sta nam bila verna druga vso pot. Do vasice St. Martin nas je še spremljala ugašujoča dnevna svetloba; ko pa smo jo najbolj potrebovali, nas je zapustila. Poslala je temno noč na poti skozi gozdove. Brez besed smo korakali po šumski stezi in v globokem snegu. Da bi si nadelji smučke, na to ni bilo misliti. Sneg se je lepil in po ponesrečenem poskusu se nam je zdelo, kakor bi nas zemlja privlačevala. Boj s prirodo nas je toliko podžigal v kljubovanju, da nismo hoteli prenočiti v zadnji kmečki bajti; sklenili smo, da gremo do La Seigliere (1076 m) in tam pri starem znancu, lovskem čuvaju, naprosimo za prenočišče. Hoja po globokem snegu je bila res mučna in neskončno dolga. Bilo je že okrog devete ure zvečer, ko nam je pasji lajež napovedal, da se bližamo odrešenju. Kmalu smo potrkali na gostoljubna vrata pri čuvaju. Žena se je kar prestrašila, ko so se prikazali trije zasneženi možje, in treba je bilo dokaj krepkih potez s staro metlo, da smo se prelevili iz sneženih kep v človeške zemljane. Sadjevec in vroč čaj sta nam kmalu otajala dobro voljo in jezik; pomenkovali smo se še pozno v noč. V tujini sem vedno zelo rad posedal po kmečkih hišah; četudi sem mesten človek, mi tam le kmečka hiša pokaže domačnost in me spominja na dom.

Nismo se še dobro ogreli in posušili, že smo skozi okno opazili na jasnečem se nebu svetlikanje zvezd. Skoraj bi bili srditi, da je moralo snežiti ravno ta čas, ko smo bili na potu. Vendar smo bili zadovoljni, da smo opravili najdolgočasnejšo pot. — Naslednje jutro so bili vsi naši upi uresničeni. Jasna, zvezdnata noč je še bila, ko smo stopili po obilnem zajtrku na snežno plan. Steze seveda nikjer, vse zamedeno. Nad gozdnimi obronki je proti nam prodirala zapeljiva svetloba vzhajajočega solnca. Nataknili smo dilce in že smo bili v snežnem gozdu. Pot je v početku precej zložna. Mraz nam je zapovedal hitrejši tempo, da smo se ogreli. Lepota božjega stvarstva nam je pregnala vso utrujenost tudi potem, ko se je strmina pričela večati. Krasen je bil osneženi gozd, ko so se prvi solčni žarki pričeli poigravati z belimi vrhovi smrek, ležli vse niže in niže ter razlivali svojo mehko, božajočo svetlobo preko snežnih kristalov vse do nas. Kako toplo zapeljivo so predrli snežni gozd in nam ogreli srce! Čaroben pogled, da prične človeku srce burno tolči, prebogata za borni človeški izraz. Dilce so nas kar same gnale v breg proti svetlim obrisom gorskih velikanov, ki so se v dalji začrtavali nad drevjem.

V dveh urah — minuli sta ko trenutek — smo že bili na La Prairie de l'Oursiere; to je mala ravnina s krasnim pogledom na snežni plašč gozdov, na skalne poljane in divjo globel zledenelega hudournika. Nismo se hoteli tu ustavljati, a pogled sam nam je zaustavljajal korak. Pot je sedaj vodila po veliki strmini sredi ozkega jarka. Le v ključih je bilo mogoče nadaljnje prodiranje v strmino. Postajalo nam je kljub ranemu jutru in mrazu vedno topleje, tako da smo se še pred sedlom Col de l'Oursiere, ko prehaja strmina v veliko jezersko kotlino, osvobodili puloverjev in nadaljevali pot le v široko odprti srajci. Gozd se je že davno razredčil in je prešel v grmičevje in sneženo puščavje. Poleti tako lepa jezera Lac David, Lac Longet in Lac Claret so bila skrita globoko pod sneženo in ledeno plastjo. Skromni potoček Le Domenon se je tu in tam prikazal ko razbrzdan otrok izza sneženih blazin in je radovedno pogledaval v svet in na naše čudne prikazni. Drugače tako skalnata pokrajina je bila le ena sama snežena plan z lepo zaokroženimi vzpetinami. Kljub dokajšnji plasti novega snega na sijajni trdni podlagi je bila smuka idealna; o tem smo se nekajkrat prepričali, ko smo hoteli preveč drzko vkreber in smo se za plačilo z nosom zarilj v sneg in merilj pot nazaj.

Bilo je okrog poldne, ko smo zagledali planinsko kočo La Pra (2110 m), nekako v velikosti naše Kredarice. Seveda je bila zaprta. Varno zavetje smo našli



Grenoble s Chaina de Belledonne Foto P. Gaude, Grenoble

v kolibi poleg koč, kjer je bilo narejeno skromno skupno ležišče za turiste s slabotnimi denarnimi sredstvi. Za nas je bilo to bivališče največji komfort. Komaj smo se odrešili zahrbtnih bremen, smo morali kolibo očistiti snega. Kljub zaprtim vratom si je sneg osvojil pot skozi špranje in je domoval brezskrbno v tem prostoru. Napolnil je tudi nekaj starih konzervnih škotel, ki so mu jih dobrotorni turisti pustili v uporabo. — Pot in hoja brez odmora nas v resnici ni utrudila. Komaj smo odložili, si skuhal čaj in obedovali, smo bili že zopet zunaj na dilcah. Da bi napravili kak daljši izlet, o tem zaradi rane noči ni bilo govora, a izgubljeni časa zopet nismo hoteli. Spravili smo se na bližnji vrh Colon (2393 m). Običajne poti se nismo poslužili, ker nas je v glavnem zanimala smuka in smuki primerni tereni. Zaokrožili in podaljšali smo svojo pot, šli preko Lac Merlata in nato po velikih peščenih strminah na malo ravnino, ki je bila tudi že vrh.

Mirna tišina, ki je vladala vse predpoldne nad snežno divjino, se je pričela vznemirjati. Toplota in solnce, ki nas je žgalo v obraz in razgaljeno telo, se je pričela hladiti. Drugovat nam je prišel preko sneženih prelazov oster vetrič in nam je veselo žvižgal okoli ušes. Razigran in spočit, kakor je bil, nam je stresal za vrat sveži pršič ter nas grizel v telo. Bili smo si veselji drugarji, smejali smo se drug drugemu — najboljši znanci. Preden smo dosegli vrh, pa je prišel postajati naš novi drug vse bolj drzen in nagajiv. Iz prejšnje miline je postal pravi divjak; pričel je plesati ko nor okoli nas. Ni se več zadovoljil s posameznimi snežinkami, odeval nas je kar v oster, bel plašč. Čim bolj smo se ga branili, tem bolj je bil vsiljiv. Pričeli smo bežati pred njim, a on nas je gonil, divje tuleč, vse nazaj prav v našo kolibo, kjer smo se mu zaprli. Tedaj je pričel še bolj razjarjeno razgrajati okrog oglov. V prijetnem zatišju smo se mu mi le smejali. Dolgi večer smo si krajšali z jedačo, s šalami in kartami. Ko smo imeli vsega dovolj, smo zaspali, uspavani po razjarjenem prijatelju, ki je tulil okoli hiše.

Nedeljsko jutro nas je prebudilo že z jutranjo zarjo. Včerajšnji drug nas je v noči zapustil in utihnil, a zasnežil nas je skoro do strehe. Imeli smo nemalo truda, da smo si utrli pot v beli dan. Ne morem si zamisliti, da bi mogle planine komu nakloniti lepše jutro ko nam. Pogled na te vrhove je bil edinstven, sneženi skladi, ožarjeni od vzhajajočega solnea — pogled nemogoče opisati, s tišino, ki prodre v globino človeške duše in si osvoji vse njegovo hotenje in hrepenenje.

Le kovinski zvok rezanja snega naših smučk je motil to tišino. Čuli smo utrip lastnih src in dih nam je zastajal. Za kočo smo zavili proti vzhodu, kjer smo vedeli, da približno vodi pot proti vrhu Gd. Domenona (2789 m) in dalje do Croix de Belledonne (2913 m). Pot ni opasna niti v zimi. Včerajšnji vihar nam je sneg

razpihal ponekod do golega ledu, drugod je nanesel na metre visoko pršiča. Kmalu smo zagledali pod seboj veliko ledeno ploščo jezera Pt. Domenona in še malo dalje ploščo njegovega večjega zamrznjenega brata Gd. Domenona. Po dobrih treh urah smo dosegli vrh Gd. Domenon (2789 m). Kratek zimski dan ni dovoljeval postanka, preden nismo dosegli drugega vrha Croix de Belledonne (2913 m); naslednje smo dosegli brez težkoč z dilcami skoro do vrha. Le zadnjih 10 minut smo zaradi neprimkladne strmine odvezali dilce. Misel, da bi naskočili še Trois pics de Belledonne, smo pa z ozirom na plezalno turo opustili.

Razgled z vrha je že poleti nepopisnen. Kako naj bi ga potem opisal sredi zime v najlepšem jasnem dnevu! Čarobno se vrstijo snežni orjaki vse krog in krog — Les Ecrins 4107 m, La Meije 3987 m, Tallefer, Weißhorn, Matterhorn itd.; le Mt. Blanc se skriva za velikim vrhom Belledonnskega križa. Človek bi samo gledal, užival in pozabil na vse. Ko bi bilo mogoče odnesti vsaj delec te krasote, bi brez strahu oddrobil pest sneženih biserov in jih ponesel s seboj v dolino. Zdel bi se brezmejno bogat. A ta edinstvena krasota je neoskrunljiva, samo planincu dostopna. Le izbrani čutijo nje čarobno moč in uživajo to lepoto. Odkrhni le malo tega čara, sneženi biser ali odkršek divje stene: to neizmerno bogastvo se bo v dolini spremenilo v umazano kapljo vode in v sivi, mrtvi kamen. Samo v višini jim je življenje in bogastvo, a v dolini nimajo ne čara ne cene.

Povratek je bil divja, a krasna vožnja. Poznanje terena nam je tu sijajno služilo: omogočilo nam je skoroda brezskrbno smuko preko ledenika Freydana. Začetek sicer ni bil najprijetnejši. Kakor sem že omenil, je bil sneg razpihan in je kazal poledenela rebra, a drugod visoke nasipe mehkega snega. Tako smo po brezskrbni vožnji večkrat zavozili na spihan led in se po povečani hitrosti zarili globoko v sneg. Ni nas to motilo, skoro nam je to bila zabava in kar z užitkom smo se valjali po mehkem naročju naše belledonnske dive. Komaj smo se prav zavedli, smo bili že ob ledeni gladini jezera Lac Blanch de Freydane (2171 m). Sredi veličastne kotline leži to jezero; tu bi človek, mislim, rad živel v večnost in ob teh krasotah pozabil na čas in smrt. Vidijo se pa tu, žal, tudi že prvi znaki civilizacije; a le v poletju, v zimi jih prikriva beli plašč. Od tega jezera jemljejo namreč vodo za eno prvih evropskih električnih central (vodni padec 485 m); ona goni velike papirne tvornice v Lanceyu.

Seštop v dolino proti Lancey-u je divje lep, zanimiv, a zaradi strmine dokaj težak. Ozka steza prehaja večkrat nenadno v prave skalalnice, žal, s skrajno neprimernimi tereni za pristajanje. Ustavi te strmi breg, živa meja smrek ali ledeno mrzla voda hudournika. Neprijetni jarek smo kmalu raje zapustili, krenili v gozd in na obrobne planjave. To nam je sicer podaljšalo pot, a pridobili smo v času in užitku zaradi ugodne smuke. Ob zahajajočem solncu smo se znašli kar nenadoma v dolini pred umazano civilizacijo. Vasica St. Mury Monteymond je zrasla pred nami iz tal kot trpko razočaranje vsakdanjosti. Bilo nam je, ko da smo se prebudili iz lepega sna.

Ravno je legel temni mrak na zemljo, ko smo privozili na zamazani sneg med ozke ceste industrijskega mesta Lancey. Pol ure nato smo se že peljali s cestno železnico nazaj proti Grenoblu.

*Kresnik Bogo:*

## **Zima v planinah**

### **Jutro**

Krog kočje ledena poljana  
in zrak je še mrzel ko led.  
Planina pod snegom zaspana.  
Le tu in tam smučkina sled.

Zdaj prvi me žarek ogreje,  
prikaže se solnce z gorá,  
v poljani sneženi poseje  
na tisoče lučk iz zlatá.

### **Poldan**

Žganci in mleko in vožnja v dolino...  
Zmrzli so čevlji, premrle roké.  
Z mano pa smučí s prešerno brzino  
režejo hribe, v dolino drvé.

### **Večer**

Krog ognja v koči vsi sedimo,  
o dragih svojih govorimo.  
Ko sen oči nam že zastira —  
čuj: strune še nekdo ubira.

## **Borovec na Kočevskem**

Kočevska pokrajina ima na zapadni strani štiri gorske gmote, ki se odražajo iz svoje okolice: Fridrihštajn, Veliko goro, Goteniško goro in prav na jugu Borovec. Od teh je zadnji najzanimivejši, ker kaže dvojno lice: tu na severu pohlavne, gosto zarasle kope s planinskimi naselji v podnožju, na jugu pa navpične, skalnate sklade, ki so nanizani na razritih in grebenastih predgorjih, posutih z gruščem in zakrpanih z redkim drevjem. Tu temni gozdovi, vode žejna visoka planota; onstran pa celih 400 m nižja, globoka vijugasta brazda doline, vodotok, raznoličnost odprte pokrajine. Ta razloček ni samo na tem mestu — čeprav najbolj — izrazit: vsa kočevska pokrajina je ob Kolpi, na katero na jugu meji, izpodjedena in romantično razčlenjena. Taka slika se kaže ob vsem gornjem toku Kolpe in še dalje severno ob Čabranki.

Pod severnim pobočjem Borovca ležita v zeleni kotlini planinski vasi Borovec in Inlauf, najbližji dostopni točki. Tod je še dosti živahno naselje, po večini kočevarsko, ki ga vzdržuje letoviščarstvo in planinstvo največ rojakov iz Vojvodine in tudi od drugod. Zato tu ne vidiš razpadlih kmečkih domov sredi med slabo obdelanim poljem ter ni tistega očitnega staranja in izumiranja, kakor ga opažaš drugod po kočevarskih vasicah, raztresenih po samotni pokrajini. Pa ni od domačinov to živahnejše lice!

Vas Borovec, ki po svoji okolici spominja nekako na podnožje severnega Pohorja, leži skoraj 600 m visoko in pravijo, da je cesta, ki se pripeha ob podanku Goteniške gore v lepih vijugah do sem, pustila za seboj nižinsko meglo. Četudi se zastre v njeno plahto vsa nižja visoravan preko Gosenice, Štalcerjev in Mozlja, ji kljubuje Borovec in se smeje solnčnim žarkom nasproti.

Precej razdrapano, z grmovjem obrasla pot drži od ceste v greben Borovca po travnati tokavi navzgor. Nekaj obledelih lis rdečih markacij na Krempe hoče kazati na cilj. Skorajda nepotrebno. Po kratki, prav nič kratkočasni hoji dosežemo grebensko sedlo. Oko se zares začudi nad višino, ki smo jo s tem sprehodom dosegli, ko uzre globoko pod seboj reko Kolpo in njeno ozko dolinico. Višinska razlika pobočij Borovca se pokaže in se še razgrinja pri nadaljnjem grebenskem vzponu. Na posameznih točkah se črta grebena odkriva tako, da je pogled z njega mogoč na vse strani.

Borovec ima več višinskih točk z različnimi imeni do skoraj 1200 m višine. Delno oblečen v gost, po večini bukov les, sicer proti vrhu samemu ne nudi pogleda na vse strani, pač pa pomalja iz skalnatih skladov ven balkone, s katerih ti oko zajame prav obširen krog pokrajine. Njegova strma padina proti Kolpi, ki zgoraj nosi galerije skal, se spušča po razritih, škrbinastih grebenih nizdol, deloma v prodnatih grapah, deloma v skalnatih rebrih, poraslih s cvetjem in z biljem. To je solnčni kontrast proti temnemu gozdu na položnem hrbtu gore, kjer iz črne trohnoobe tal poganja tankostebelno, visoko bilje; vmes pa propadajo odmrli debla starih, z gobami zajedenih dreves. Samota je tu popolna, kakršna je pač živa samota narave. Neki pionirji planinstva so tudi tusem speljali poti, v strmejše dele so zgradili celo stopnice; toda poti so ostale v glavnem slabo prehojene in trohneča bruna prerašča trava.

To je okolica Krempe, ki bi po tem opisu morda ne bila vredna večjega napora, ko bi se nam odtod daleč naokoli na vse strani neba ne razgrnila široka kraška pokrajina, ne pusta in gola, temveč gozdovita in živahna tudi dalje proti



jugu, razmetana po posameznih vrhovih, brez velikih, izrazitih in strnjenih pogorij. Odtod nas ponese pogled preko globoke doline Kolpe proti jugozapadu, kjer pokrajina proti Risnjaku in dalje proti Snežniku narašča više od naše postojanke. Pod njima so iznad zлива Kolpe in Čabranke po predgorju posejana naselja okoli Trstja in Gerovega. Ob strani se riše pobočje doline, ki drži iz Osilnice, tik pod glavno gmoto Borovca, proti romantičnemu Čabru izpod Parga. Levo se spušča pokrajina niže proti Moravicam in v daljavo proti solnčnim kopam vrhov onstran. Potem zariše obzorje svojo črto bliže, ker se vzpne v smeri našega grebena, ki pri visoki prevali pri Banji Loki skoro izgine, na Tisovac onstran Kolpe; istotam tudi preskoči in se ustavi na Zdihovem, eni najvišjih vasic na Kočevskem, z najlepšim razgledom po južni Kočevski in po tesni Kolpe med Banjo Loko in Starim trgom. Žal, da nam je odmaknjena ta tesen in njena romantika okoli Kostela na Kolpi. Zadaj še dalje proti vzhodu se odraža Sv. Duh pri Spodnjem Logu in se rišejo konture mejnega pogorja proti Črnomlju. Dalje proti severu pa se zлива pokrajina v široko, malo valovito črto Roga. Pod nami na severu se razprostira Kočevska visoka planota, potkana z večjimi naselbinami, od severa in zapada zagromadena z večjimi gorovji. Sredi nje se je kakor črna pošast zleknil raztegnjeni Fridrihštajn. — Čar nepoznane pokrajine nas obzame in sijaj neba, ki smo ga gledali pozimi z gorenjskih vrhov proti jugu, nas zavaja dalje in dalje proti jugu, kakor da bi njegovo žarišče še ne bilo doseženo.

Če smo do Borovca prišli po najbolj običajni poti, potem bomo uspeh ture še povečali, ako bomo za povratek izbrali varianto. Take se ne vsiljujejo, so pa zanimive. Na prvi pogled bo oko iskalo sestopa v dolino Kolpe. Tja ni nobene speljane poti, je pa sestop mogoč in zanimiv, če se odločimo za daljšo turo. Priporočljivo je vodstvo večšega domačina za sestop do Osilnice in ob Kolpi dalje. Proti vzhodu drži izpod Krempe široka sedlina k Banji Loki; samotna, nepregledna pot nas vodi mimo kočevarskih vasi obeh Brig in Dreznice. Briga, Zgornja in Spodnja, ležita na oskubljenem kraškem griču v sredi med gozdovi, z malo polja v kotlini pod njima. Z dobršnim delom razpadlih stavb, brez cilja razmetanih, z malo življenja, nudi Briga obupno sliko zapuščenosti kot posledico bega z grude.

Bolje prikladen bi bil Borovec za grebensko turo proti zapadu, če bi ne bil tako pokrit z gozdovi in z goščo. V tej smeri se je mogoče spustiti v dveh sestopih. Prvi del do Drage, naselbine v krasni zeleni zagati sredi gozdov, do severnega podnožja gore; drugi del odtod naravnost skozi grapo Belce k Čabranki in Kolpi. Do Drage drži tudi lepša pot pod goro sólo od vasi Borovca mimo Raven po ozki dolinici čez gozdnato vzpetino. To je kaj kratkočasno šetališče v poletju, polno izprememb; v drugem delu zadobiva obliko prave turistijske poti, ko se koj izpod Drage, po kratki hoji čez travnike, spusti korak nenadoma v strmino, kjer se sliši iz dna šumenje in padanje pravega planinskega potoka. Skozi skalnate galerije se spustimo v ostrih zavojih v nižino in, bolj oživljeni ko upehani, počinem pod senco prvega gostega drevja ob potoku Belci, ki šumi preko skal in proda in se preliva v solnčnih žarkih, igrajočih se skozi sito grmovja. To je voda naših alpskih potokov, živa, poskočna in bistra. Tu se čuti planinec doma.



**Planinci! Ne pozabite mladine! Ne pozabite planinskega naraščaja!  
Spomnite se mladinskega planinskega Doma ob Bohinjskem jezeru!**



*Foto dr. ing. Avčin France*

Za Hribaricami

## Od divje koze do Zlatoroga

Svetovna vojna je prelomnica v življenju našega planinskega prebivalstva. Prevrгла mu je mišljenje, izpodrinila stare, ukoreninjene običaje. Slikovita domača noša se je umaknila meščanski; izginja celo ponosni znak »korajžnega« fantovstva in moštva: krivci in »gamsova brada« za zelenim, baržunastim klobukom. Gamsovo brado nosijo le še lovci, kako pa je prej hrepenel po njej vsak fant in ni odnehal prej, dokler je ni dosegel, pristne ali tudi ponarejene!

Divja koza — »gams« — je bila v mišljenju našega planinskega prebivalstva posebno znamenita žival, v ljudski domišljiji obdana z živo poezijo. Ni še čisto izginil tak privid, vendar gleda danes gorjanec na divjo kozo v splošnem tako: gams mu je naravna gorska žival, ki se plodi svobodno kakor druge živali in ima le prednosti, usmerjene za življenje v gorskih strminah, pa brez vsake čudežnosti. Vedno in vselej pa občuduje čudovito skakalno spretnost in previdno čuječnost gamsov, vsikdar ga mika, kako oživljajo tajinstveno tiho visokogorsko prirodo.

Pisalo se je in se še piše o teh predznih in pogumnih gorskih prebivalcih, ki se pa umaknejo v nepristopno skalovje, kakor hitro že od daleč zagledajo ali zavohajo človeka. Niti v času parjenja, ko nekatere živali postanejo slepe za svojo okolico, ne izgubi divja koza svoje opreznosti in spolna strast ji niti malo ne zamrači tankega sluha in voha. Zdi se, da njihovo družbo varuje in vodi izbran vodnik. V resnici pa divje koze, ki žive v posameznih tropah, ne poznajo kralja in gospodarja nad sabo, temveč si izbirajo svojo vodnico iz lastne srede in se v tem poslu redno menjavajo. Samci so jim vse leto tuji; spoznajo jih šele v zgodnji zimi, ko se jim bližajo v silnem spolnem nagonu in se jim dobrikujejo z naravno prekanostjo. Kljub snežnim metežem in viharjem, ki razgrajajo tedaj po gorskem svetu, vlada na planinah burno življenje — svatovstvo je prostrano zimsko divjino izpremenilo v dobo najslajšega razkošja.

A tej dobi so štete le skope ure. Glad preži iz globokega snega, divje koze se umikajo s skalovja in se bližajo dolinam. Grbavo rušje leži pod snegom, vse bilje je zasneženo in divje koze se prikažejo nenadoma po gorskih gozdovih, kjer stikajo za suho travo, ki je pod širokimi krošnjami iglavcev sneg ni mogel pokriti. Tu se stiskajo in v največjih neprilikah čakajo, kdaj završi nad gorami brezen, da se povrnejo v svoje visoko kraljestvo.

Kozli so že davno pozabili na nagon, ki jih je nekaj dni priklepal h kozam, živečim zdaj kdove kje med molčečimi gozdovi. Zopet žive kot samotarji in skrbé edino za to, da niso lačni in žejni. Pravi modrijani?!

Čuden je tak puščavnik in divji modrijan. Leno se pase med skalovjem, kakor zamaknen vase. Prezira vsako družbo in si izbira najbolj samotne steze. Če ga mirno opazuješ, se ti zdi kar smešen s svojo melanholično brado in z zavajenim životom. A samo na prvi pogled. Kar nehote se ga prestrašiš, če ga nenadoma srečaš samotnega v gluhi samoti, kako stoji kakor kip na skali ali pa šine kakor prikazen mimo tebe in se udere v skalovje. Planinski človek je tega čudnega, a obenem strašnega gorskega samotarja v svoji domišljiji obdal z znaki čudežnosti. In naenkrat se mu je pričel po gorah izprehajati Zlatorog, močni divji kozel, vladar Triglavskega pogorja, postavljen pa pod zaščito belih žalik-žen, poseiblne miline in groze triglavskih strmin. Bajka se je izpopolnjevala in poglabljala, dokler se ni razvila v nežno, slikovito in pesniško celoto, v kateri jo gledamo danes; vrmile pa so se v njo tuje primesi, tudi v Dežmanovo redakcijo, ki jo smatramo sicer za najbolj popolno. Baumbach je iz preproste pripovedke ustvaril mogočno himno na naše gore; kot rojen pesnik je čutil, kaj je narodnega v Dežmanovi redakciji. Aškerčeva pesnitev seveda ne dosega Baumbachove; saj se Aškerc ni nikoli uživel v gorsko razpoloženje.

Zlatorog ni edinstven in ni plod domišljije, oklepajoče se edinega Triglava, temveč je odtенок splošne vraže, s katero gleda planinsko ljudstvo povsod na svoje gore in na življenje v njih. Povsod in strmin, visokih gorah naletimo na bajne divje koze, na »zlatoroge«, ki nedotakljivost mogočne prirode ščitijo in branijo pred človeško, drzno vsiljivo radovednostjo. Bele žalik-žene, dobrotne, v odporu pa grozovite čuvarice naših planin, so se priselile k nam z nemških koroških planin, a so postale v naših krajih bolj človeške. Démonsko bitje naših gamsov ni tako

strašno, kakor jih slikajo nemški planinski prebivalci v svojih pripovedkah. — »Der Sagenbock« nemškega pisatelja Franca Ksaverja grofa Zedlitz, ki napoveduje celo knjigo o tem znamenitem divjem kozlu z Begunjščice, pač ni sam v naših planinah in tudi ni edini Zlatorogov brat. Tudi drugod v našem pogorju srečujemo divje kozle, ki so več ali manj oblikovani po Zlatorogovem liku; seveda jim je njegovo posebnost na tam zabrisana ali krajevno prikrojena. Povest n. pr. o Martuljkovem planinskem kozlu sem slišal od pokojnega Janeza Omana, bistrega kmeta iz Rut, samouka, ki mu daleč okrog ni bilo enakega. Povest se je, žal, ohranila med ljudstvom samo še v odlomkih, celoto pa je že davno zabrisal čas. Martuljkov bajni divji kozel — imena mu nihče več ne ve — je daleko prekašal Zlatoroga po plemenitosti uma kakor po telesnih prednostih. Živel je na planoti Za Akom, velik in močan, da je lahko rušil skalovje; bil je črn in je imel srebrne perutnice, da je letal od stene do stene kakor ogromen, pravljichen orel. Bil je zvest čuvar svojih čred; ni ga mogla raniti nobena krogla nobenega lovca. Bil je prijatelj ljudem, če so ga pustili v miru; kar pristržno in nežno je bilo njegovo prijateljstvo z nekim mladeničem, ki ga je pognala v gore nesrečna, divje strastna ljubezen do lepega dekleta. Mladenič je postal čarodej, živel je z divjimi kozami in se je zvezal v najtesnejšem prijateljstvu s krilatim divjim kozlom. Ta ga je nosil na svojem orjaškem hrbtu, kamor koli si je želel. Ljudje so ju večkrat opazovali, ko sta v jasnih mesečnih nočeh letela nad Dolino proti Dobraču; tam sta se spustila na tla, ker je nesrečni, krasni mož imel tu lepo ljubicco, žal, čarovnico.

Odlomki pripovedke o Martuljkovem bajnem divjem kozlu so sicer fragmentarni, vendar bi iz njih večša roka lahko zgradila pesniški umotvor, soroden »Zlatorogu«, morda še večji. Toda domača imenična snov bo — se bojimo — težko kdaj navdihnila domačega poeta: čakala bo na tujca, drugega Baumbacha! — Po kranjskogorskih planinah, med Prisojnikom in Škrlatico, je nekdaj kraljevala prelestna divja koza, najčistejše srebrnobebe barve. Kdor je v srcu še nedolžen, ji je lahko videl med rogovjem žarečo zlato krono. Ta kraljica je bila sveta, noben lovec se ji ni upal stopiti na pot, žalik-žene so jo spremljale. A v današnjih časih je ne vidi nihče več: umaknila se je pred radovednimi očmi, ki jo povsod nadlegujejo. Ljudje v dolini so pozabili nanjo, kakor pozabljajo na vse, kar jim je bilo nekoč sveto...

*Anton Seliškar (Slovenjgradec):*

## **Vojaki — planinci**

Lani in letos je že takò, da je marsikateri planinec odložil planinske načrte ter še enkrat prečital pozivni list, zložil potrebne stvari v kovčeg ter se odpeljal na orožne vaje... Narobe leto 1940 in 1941.

Na kolodvorih sem srečaval vojake v pelerinah in okovankah, bradate in mlečnolične, z očmi smo se pozdravljali in nasmehovali, posebno mi rezervisti iz vojnih let 1914—1918.

V spomin so prisijale podobe gora, le v »sveti mir« in »grozno tišino« je rezko odjeknilo povelje in zaškripal odjek okovank. Čete vojakov so se premikale pod grebene.

Časopisna poročila in slike so nam predočevale smučarske in vojaške oddelke. Stevilne čete so po vseh državah Evrope zasedale gorske prelaze in zastrazile vrhove; nekatere so se borile, druge so samo čuvale meje nevtralne države.

Ali smo kaj pomislili na vojake-planince, ki so lezli v najhujši zimi pod pezo težke opreme na ledene gore Evrope?

Ali smo kaj mislili ob topli peči, da odmeva nocoj nad norveškimi fjordi tiha slovenska pesem vojaka s Koroške dežele?

Ali smo kaj mislili na naše može in fante, ki so odhajali na stražo v obmejni gorski svet?

Vračajo se in odhajajo novi, kljubujoč viharjem, mrazu, snegu in dežju, odhajajo na branik rodne zemlje, vrste se pri nas doma, vrste se tudi v drugih državah, kjer kipijo gore še više k nebu.

Evropa v letu 1940/41, Evropa v vrtincih, ki rušijo staro, Evropa v orjaških borbah za preoblikovanje sveta!

Sledili smo drznim podvigom pilotov, podmornicam in se izpraševali: »Zakaj razdejanja in žrtve? Ali vstaja le na ruševinah nova Evropa?«

Človek — pritiklavček! Plaz, ki se je utrgal, bi rad zaustavil s slabotnimi rokami.

Verujem v Boga, ki dopušča vse to — kar je nujno moralo slediti vsemu našemu življenju in miselnosti zadnjega stoletja.

Toda — napisati hočem le spominski listič vsem vojakom-planincem v Evropi.

Ali niso med njimi ljudje z najglobljim pojmovanjem človeškega življenja? Značajni, vestni vzorniki, rodoljubi, pacifisti?... Koliko jih je že pokosila kosa smrti...! Ali niso ob zadnjih utripih srca ugledali pred seboj jasno nove podobe Evrope in sveta?

Ko bo na ruševinah zrasla nova Evropa, kakršne si po svoji človeški poštenosti in odgovornosti želimo, ko bo sleherni spoštoval materino besedo svojega sočloveka in narodno bit njega?

Da! Vojaki-planinci na razglednikih gora, vdihavajoč vse skrivnostne sile gora, ali niso oni, stoječ budno na straži ali umirajoč za svojo domovino, ali niso oni prvi ugledali podobe novega veka?

Ali smo v toplih sobah kaj pomislili na nje?

Ali jim žene, dekleta, otroci pletejo tople nogavice, rokavice, jopiče, oglavnike za grozečo zimo? Ko bodo morda še številnejše čete morale v gore na branik domovine?

Čas prihaja, ko bomo le bratje in sestre med seboj v trpljenju in bridkosti.

Visoko pod nebo se bleste naši skalni mejniki, naše od Boga zgrajene trdnjave — tam bodo stali na straži noč in dan v mrazu in viharju — vojaki-planinci.

Ali mislimo kaj na nje?

## Obzor in društvene vesti

Juš Kozak, Maske. 1940. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Str. 367, vel. 8<sup>o</sup>. Cena broš. 80 din, v platno vez. 90 din. — Z naslovom in označbo »Maske« je v ciklus zbranih petnajst esejskih novel, črtic, obrazov — ali kakor bi že imenoval te posamezno zase zaokrožene leposlovne umotvore, ki so po večini izhajale več let v Ljubljanskem Zvonu, kjer pisatelj prav zdaj s samim seboj obračunava svojo umetniško pot v iskanju lepote. V slogu in naziranju je vsaka beseda in seveda vsaka misel dosledno Juševa, skoraj bi rekli Juševska, lo-mastno krepka, brezobzirno odkrita, v globino grabeča, neizprosno stvarna, pri vsej trdoti pa v končnih namenih blaga in usmiljena, zlasti ker z vso pravično brutalnostjo odklanja hinavsko zlobo. Prodorni avtor »Šentpetra« ostaja in bo ostal sebi zvest; krepkopestni Juš ne bo nikoli — ker ne more biti ne mehko-rodec, ne epigon, ne dobrodušec — ne bo nikoli moderni Josip ali domačinski Joža.

V pokretu tostoletnega slovenskega leposlovja je Jušu Kozaku postavljeno mesto izvirnega tvorca, poglobljenega egocentričnega naturalista — ni nam za ime. Spoznavajte ga sami; najlaglje ga spoznate iz skupnega mozaika te pestre knjige.

Juš Kozak je izrazilo planinski pisatelj, predvsem po značilnosti svojih spisov, ki kažejo nastop in nazore pravega planinca, pa tudi neposredno kot sodrznik našega Vestnika in avtor del, ki se jim dejanje vrši v planinskem svetu. Kamniškim-Savinjskim Alpam je leta 1926 napisal slavopis »Beli mecesen«, katerega burno planinsko navdušenje in bujno besedje je jasno doživljano v tem planinskem svetu samem, v tesni družbi domačinov-gornikov samih. Magično privlačna sila planinskega sveta je do skrajnosti utelešena v Martinu, ki ni za dolinsko Trato in ne more tam orati in sejati, ker mu misli uhajajo vedno gor, tja, kjer ga notranja sila celo žene, da gre preplezat doslej nepreplezano steno. »Dokler bo rastla trava, bodo ljudje plezali«, pravi pisatelj (str. 11.). In končno postane Martin narobe »Hlapec Jernej«, ker pravico (namreč dolinsko) najde — povsod! — V »Maskah« pa spremljamo v morda najlepšem spisu te zbirke (»Bohinjski



pastoral«, 197—231) pisatelja samega v triglavsko-bohinjski svet, kjer je, kakor pravi, pred dvajsetimi leti prvokrat »doživljal gore«; zdaj jih je ponovno obiskal, živi v njih sredi med kmeti, pastirji, drvarji, pri živini, v bajtah med planšarji in planšaricami, posluša njih petje in veseljačenje, gleda njih tugo in bedo, opazuje tragiko propadanja, zagrizeno strast pridobivanja ter polaga izbranim tipom (klasični stari modrec Petrač in nedosežni lik pticoljuba Balanta!) svoja trpkokrepka modrovanja v usta. Sapa nam zastaja pri njih. Zeleli bi si včasih kake milejše sapice; saj pisatelj sam pravi (210): »Razdvojeno srce je ostalo v dolini, prevzela me je zmagovita zavest, da je veselje človeku potrebnejše od kruha«. Da! Tak vpliv naj imajo gore! Življenje ni vedno veselo in se res konča s smrtjo; ni pa treba zmirom misliti nanjo. Lepa je seveda smrt, kakor si jo želi Balant (229): »Če bi mogel človek tako umreti kakor oblak; sonce te posuši in te naenkrat ni«. In res je siromak izdihnil — s smehljajem; »Kaj si je mislil?« pa vpraša pisatelj; bridko vprašanje za Bohinj, kjer je slišal tako malo zdrevage smeha...

Maske? Različne nam kaže in v raznih se pokazuje pisatelj. Ena mu je nepristopna, tista, ki o nji pravi na koncu knjige: »Vsak gib na zemlji otrpne v maski, čas je njih galerija; le sili, ki življenje ustvarja, vesoljni in skrivnostni kakor noč, je ne bo snel noben zemljan...« Odkrita zavest zemljana, pa še tako silnega! Nasproti vsem maskam pa stoji v nas trdna vera, da Juševa vnetost za mogočne planine ni — maska.

Dr. Jos. Tominšek.

† Emilio Comici. V smrt je omahnil 19. okt. 1940 »največji plezalec vseh časov« (tako ga imenuje Severino Casara v »Illustrazione Italiana«), Emilio Comici. Zdrsnil je v skalovju Vallunga blizu Selve di Gardena. Rojen Tržičan, se je Comici komaj 12 let udeležoval v Alpah, planinski svet pa je z obudovanjem sledil presenetljivemu in drznemu razvoju tega odličnega Italijana. Med njegove največje podvige spadajo: vzpon preko zapadne stene vrha Tre Sorelle v skupini Sorapis v Dolomitih, dalje zapadna stena Croda dei Torri di Mezzo ter tako zvana »Direttissima italiana« v Civetti. L. 1933 se mu je posrečila epična zmaga v severni steni Cima Grande di Lavaredo, ki jo je preplezal v družbi znanih bratov Dimai. — Spadal je med najizrazitejše zastopnike tako zvanega »Alpinismo acrobatico«, ki ga je literarno obdelal v svoji istoimenski knjigi g. Rudatis.

Comici se ni zadovoljil z udejstvovanjem v domačih gorah, preplezal je mnogo sten in vrhov v Švic. Alpah, v Španiji, v Olimpu, v Egiptu in tudi v našem delu Julijskih Alp. Bilanca njegovega življenjskega dela našteva 25 prvenstvenih vzponov 6. težavnostne stopnje, okrog 250 težkih prvenstvenih plezanj in okrog 1500 vzponov sploh. — Važno delo je opravljal kot vodja plezalnih šol in smučarskih tečajev v raznih italijanskih mestih. Comicija je odlikovala sijajna plezalna tehnika, ki mu je v zvezi z njegovo gracilno postavo omogočala naravnost neverjetne čine; ustvaril je nov slog plezanja v skali in ga izpopolnil do skrajnih možnosti. Slavni grški vodnik Kakalos mi je pripovedoval, da je od samega navdušenja nad mačjo spretnostjo Comicija izpalil vse naboje svoje puške, ko ga je opazoval pri plezanju v težkih stenah Olimpa.

Tudi nas je prizadela smrt tega simpatičnega, skromnega alpinista, zlasti še zategadelj, ker se je udeležoval precéj tudi v naših planinah in si je s svojim prijetnim nastopom pridobil med našimi plezalcí dobrih prijateljev. Z znano tržiško plezalsko družino (ga Escher, gdč. Mally, Jože Lipovec) so ga družile ozke vezi; v njih družbi je preplezal severno steno Ojstrice, Hornovo smer v Jalovčevi vzhodni steni, severno steno Mojstrovke, sev. zah. steno Škrlatice (smer Jesihova—Čop—dr. Tominšek). Zlasti je treba omeniti prvenstveno smer po sev.-vzhodnem razu v Jalovcu, ki jo je izvedel v zgoraj navedeni družbi. Svojo tovariško pripravljenost in požrtvovalnost je odlično pokazal pri plezanju na Mojstrovko v l. 1935, ko je 8letnemu Cirilu Escherju rešil življenje s tem, da je z roko prestregel skalo, ki bi bila sicer otroku razbila glavo; seveda je skala Comiciju zlomila roko.

Mnogo, mnogo prežgodaj umrlega alpinista in plan. tovariša bomo tudi slovenski planinci ohranili v najlepšem spominu.

Dr. A. B.

40 godini turizm v Blgarija (1899—1939). Blgarski turističeski sjuz je izdal obširno delo (144 str., vel. 8<sup>o</sup>), ki s številnimi idejnimi, zgodovinskimi in splošno preglednimi članki proslavlja jubilej bolgarske planinske organizacije ter od-

merja in ugotavlja vlogo, ki jo je v bolgarskem narodnem in prosvetnem življenju dosihdob odigralo bolgarsko planinstvo. Spomenico je uredil bivši urednik Blgarskega turista, dr. Božko Kovačevski, ki je publikaciji oskrbel primerno solidno opremo in številne ilustracije. Na čelu knjige je slika carja Borisa III., ki je častni predsednik Blg. turističeskega sjuza. Za njo sledi po haut-reliefu prof. Ivana Lazarova odtisnjena podoba Aleka Konstantinova, utemeljitelja bolgarskega planinskega pokreta. Med ostalimi slikami so lepi posnetki iz Rile in Pirina; tehnično in motivno se odlikujejo zlasti slike M. Krišnjaka.

Vsebinsko je almanah bogat in pester. Med avtorji so po večini znana imena dobrega slovesa. Uvodoma piše sedanji predsednik Sjuza, prof. Ivan Raje v, o duhu in ideoloških težnjah bolgarskega planinstva, poudarjajoč tesno povezanost Bolgarov z naravo in ozke vezi med ljubeznijo do domovine in do prirode. Na teh osnovah sloni močna zgradba bolgarskega planinstva, ki je danes na višku in krepko prispeva k zdravi moralni in socialni odpornosti bolgarskega naroda. — Avtor številnih monografij o Rili, Osogovu itd. Pavel Deliradev obdeluje v geografskem, zgodovinskem in planinskem pogledu skupino Sredne gore, ki leži južno od Stare planine. Sredna gora je znamenita po številnih mineralnih vrelih, v zgodovinskem pogledu pa po ozki povezanosti s prošlostjo Bolgarov in z njih politično osvoboditvijo. — Profesor Boris Joco v se bavi z osebnostjo Aleka Konstantinova, očeta bolg. planinstva, ki je prav tako važen za bolg. slovstvo kakor za planinski pokret v tem narodu. Njegovo remek-delo, satirični spis »Baj-Ganju« biča negativne strani bolg. javnega življenja in skuša dvigniti narod k duševni in nravni lepoti. Romantiki Aleko je našel svoj ideal v lepoti narave, predvsem v gorah, kjer je lečil svojo žalost in osveževal duha ter se sproščal ničevih vsakdanjosti. Tu je zrasel Aleko v predstavnika ideje planinstva, ki vedno stremi v višave, telesno in duševno. — Georgij St. Georgijev piše o kulturi v bolgarskih gorovjih, pri čemer poudarja, da so postale planine za bolgarskega človeka studenec duševne moči in telesne svežosti in da se danes smatrajo planine kot simboli nove ideologije; posledica tega je bilo stremljenje po obvladanju gorá v tem smislu, da se odprejo in prilagodé potrebam obiskovalcev. Bolgari pa tega dela niso pretiravali; zidali so le neobhodno potrebne kočé in označevali najnujnejša pota, ustanavljali opazovalnice ter skrbeli za pogozdovanje goličav in zaščito prirodnih lepôt. Razen tega je s planinstvom prdrila v planine ponovno zopet znanost, ki je razkrivala nove paleontološke in arheološke resnice, raziskovala naselitev planin v predzgodovinski dobi in sledove prve kulture v teh področjih. Nadalje govori pisatelj o cerkveni prosveti (samostani), o gospodarskem izrabljanju gorá (premogovniki, rudniki itd.), o vlogi bolg. planin in plan. organizacij pri preporodu naroda in v času osvobodilnih vojska. V članku »Ivan Vazov in bolgarska priroda« razpravlja Georgi Konstantinov o odnosu bolg. pesnikov do bolg. narave in zlasti poudarja pri tem lepoto balade Hadži Dimiter Hrista Boteva ter Penča Slavejkova slavospeve Balkanu. Najbolj neposredno pa je doživljal gore Ivan Vazov, ki je poleg patriotskih motivov našel v prirodi tudi inspiracijo za svoje globoko moralne in religiozne pesnitve. — Pavel Keberle je prispeval zanimivo poglavje o varstvu prirode v Bolgariji; ta pokret je vzniknil pri naravoslovcih in planincih, lovcih, gozdarjih in ribičih ter pri geoloških, botaničnih in jamarskih društvih; vsi ti so se združili v Zvezo za varstvo domače prirode, ustanovljeno l. 1929. Tudi zemljedelsko ministrstvo sodeluje v tej zvezi, ki ji že od početka načeluje neutrudni znanstvenik prof. dr. St. Petkov. Uspehi dela so že vidni: zakon o varstvu prirode; ustanovitev prirodovarstvenih parkov na Vitoši, v gozdu Gorna—Jelenica—Silkosija v gorovju Strandža, rezervatj v državnih gozdovih in pašnikih Parangelica v Rili, dragocenj nasadi bele in črne murve v pokrajini Bajevi Dupki, Suhidol in Džindžirica v Pirinu, dalje rezervati na obeh obalah slikovite reke Ropotamo, otoki in obrežje ob Donavi in končno vsi zgodovinsko pomembni kraji: Oborište, Šipka, Buzludža, Madara itd. — Profesor Vasil Zaharijev, znani slikar in zimskošportni delavec, razpravlja o »gorovju v bolg. umetnosti« in omenja zlasti slikarske šole, ki so nastale v vzhodju gorovij v Samokovu, Razlogu in drugod. Dočim se je starobolgarsko slikarstvo pečalo v glavnem z osebo človeka, se že v samostanih najdejo vrvine pokrajinskega slikarstva. Po osvobojenju in zlasti po ustanovitvi bolg. plan. društva so jeli slikarji črpati svoje motive iz gorá. Tudi najboljši bolgarski akvarelist, Konstantin Šerkelov, je ustvaril vrsto odličnih planinskih slik. — Vlogo planin

v bolg. literaturi je obdelal Nikola Filipov, ki izvaja, da je planine prvi opeval Rakovski v svojem »Gozdnem popotniku«, Kristo Botev jih je povzdignil v narodni simbol, Vazov pa jim je dal največjo estetsko vsebino, dočim je Penčo Slavejkov v svojem eposu ustvaril mit Balkana. — Meteorološki članek K. T. Kirova »Meje gorske klime Bolgarije« ugotavlja, da je nivo 1400—1500 m povprečna ločnica gorskega podnebja v Bolgariji. — Pregled arh. Skordeva »o stavbni delavnosti Sjuza« nam kaže presenetljivo dejstvo, da so bolgarski planinci v 18 letih (prva koč »Skakavica« je bila zgrajena v Dupniški Rili šele l. 1922!) postavili 60 koč in domov, t. j. uspeh, ki ga v tem času pač nobeno drugo planinsko društvo ni doseglo.

Vrsto člankov zaključuje dr. Peju Pejev v zgodovinskem preglednim spisom »40 let«, ki obravnava pričetek bolg. planinstva: znameniti pohod 300 sofijskih planincev na Črni vrh na Vitoši, kjer so na pobudo Aleka Konstantinova in pod predsedstvom pesnika Ivana Vazova ustanovili društvo. Naglo so se ustanovljale podružnice; po nenadnem padcu društva v l. 1905—6 je nastopil nov razmah pred vojno in zlasti po svetovni vojni, ko so se zlasti povzdignili: gradbena delavnost v društvu, označevanje potov in plan, slovstvo. Društvo ima danes 83 podružnic in 6095 članov, med njimi 336 omladincev. — Zajetni brošuri je dodal urednik na koncu seznam članov glavne uprave od l. 1924—1939, seznam skupščin z navedbo kraja in časa v istem razdobju ter končno podatke o nastanku koč. — Tako predstavlja knjiga dragocen prispevek k zgodovini idejnega in materielnega razvoja bolgarskega planinstva in izčrpen pregled o njega delu in pomenu za bolgarski narod. Dr. A. B.

**Pedesetletnica Madžarske turistične zveze.** Dne 8. maja 1938 je Madžarska turistična zveza na slavnostnem občnem zboru proslavila 50 obletnico svojega obstoja. Glasilo Zveze »Turisták lapja« je v aprilski številki prineslo izčrпно predsedniško in tajniško poročilo (dr. Peitler Gyula), iz katerega posnemamo nekatere statistične podatke. Zveza je zgradila 22 planinskih koč v vrednosti okoli 6 milijonov dinarjev, 17 vrelcev in 7 razglednih stolpov. Priredila je 14 tisoč izletov s 184.000 udeleženci. Zveza je v tem času zaznamovala 1400 km planinskih poti, priredila 783 skioptičnih predavanj s 54.000 udeleženci ter izdala nešteto turističnih priročnikov in vodnikov. V Zvezi je včlanjenih 50 planinskih društev s 15.416 člani, kar je za Madžarsko, ki v planinstvu geografsko nima najboljših pogojev za razmah, prav lepo število. Na občnem zboru je Zveza izkazala 4 milijone dinarjev gotovine. Zveza deluje v okviru 15 odsekov, razpolaga z vzorno urejenim muzejem ter z razkošno knjižnico.

Dvanajst zvezkov letnika 1938 mesečnika »Turisták lapja« obsega 1000 strani. Jubilejna novembrska številka šteje sama 350 strani. Celotni letnik je vzorno urejevan (dr. Peitler) in je zanimiv ne samo z zemljepisnega turističnega vidika, ampak je obenem tudi veren odraz gospodarskega in kulturnega življenja sploh. Urednik poudarja, da je namen revije zbuhati narodnozavedno ljubezen do domovine, ko pokaže v besedi in sliki prirodno lepoto države v okviru celega sveta. Revija prinaša nebroj fotografskih posnetkov in mnogo zemljevidov. Moti le večkratno poseganje v politično propagandne težnje (n. pr. str. 245) Velike Madžarske; to je v kvar kozmopolitičnemu značaju planinstva. — Dr. Tarca y Gizella objavlja v 6.-7. številki reportažo »V hrvaških gorah«, navdušena posebno za Velebit, češ, kaj takega ni niti v Švici niti v Dolomitih. — V jubilejni novembrski številki je napisal Pepp Józef pod naslovom »Kek to, tiszta to...« (»Plavo jezero, čisto jezero...«) podroben opis Plitvičkih jezer. Na sedmih straneh opisuje pisec nastanek, geološki sestav in krasoto naših najlepših jezer ter jih ilustrira s sedmimi odličnimi posnetki v bakrotisku. — V celoti je revija dobro urejevana: poleg najaktualnejših vprašanj sodobnega planinarstva služi tudi kot organizacijsko glasilo posameznih odsekov. Zanimiv je seznam in odtis turističnih znamk; v zadnjih 25 letih jih je izšlo nad 80 različnih (koče, razgledni stolpi, gorski vrhovi i. sl.). Decembrski številki je priloženo na 60 straneh kazalo vseh 50 letnikov.

Z jubilejnim letom so madžarski planinci sestavili bilanco dela v petdesetletju svojega društva. Sodeč po podatkih njihovega glasila, priznamo, da so z vztrajnim delom dosegli zavidljive uspehe in dokazali neresničnost domneve, da društva po večdesetletnem obstoju zastarijo, postanejo okorna in razpadejo.

K jubileju iskreno čestitamo svojim sosedom.

Fran Trdko.

»Naše planine«. Tako se imenuje almanah Srpskega plan. društva, ki izhaja v Beogradu polletno. Dosedaj sta izšli dve poletni in ena zimska številka (1939, 1939/40 in 1940), 4 do 5 pol obsegajoči sešitki vsebujejo članke o gorovjih stare in južne Srbije in Črne gore, ki so po večini malo znana. Na turah v onih krajih morajo planinci po večini prenočevati v šotorih ter voziti ali nositi brašno s seboj. O 1. zvezku smo poročali 1939, str. 246, o 2. zvezku (zimskem) 1940, 115. Tretji (poletni) zvezek se peča z razvojem planinske ideje in organizacije v Srbiji (ing. Ratimir Štefanović), z najbližjo planinsko postojanko Beograda, Avalo, nadalje s Šaro, zlasti s poletnim prečkanjem Šare od Ljubotena do Koraba, torej s turo, ki so jo v snegu izvedli preteklo pomlad naši planinci. Tudi Bioč, Maglič in Durmitor, izrazito visokogorska področja, so zastopana s kratkim popisom. O skoro neznanih planinskih jezerih Črne Gore poroča na vabljev način Vladimir Simić. — Imena pisateljev so hkrati imena voditeljev in glavnih činiteljev srbske planinske organizacije. Ing. Ratimir Štefanović, v naših planinah prav tako domač ko v južnosrbskih, je živahen pisec, fotograf in žurnalist. Pa njegov brat Dušan, dr. Petar Kostić, dr. Andrija Ristić, Milorad J. Milojević, Vladeta Simić, Branislav Cerović, Dušan Krivokapić, imena, ki jih srečujemo v vseh poročilih o organizacijskem planinskem delu med Srbi in ki se odlikujejo tudi v almanahu. No, in Stanko Aleksić je naš dober znanec in je preplezal marsikatero našo steno. — Mnogo pionirskega dela vršijo ti moške. Njihovi spisi v almanahu so obenem prvi vodiči za one kraje, stvarni in natančni. — Fotografija ni vedno na višku. (Dobre so slike M. Vujića, Ratimirja Štefanovića, ki prispeva večino posnetkov, Vladeta Simića, dr. P. Kostića.) Zelo bi povzdignilo revijo in lepoto slik, če bi bile tiskane na boljšem papirju. — Društvene vesti in opisi redkih koč Sr. P. D. izpopolnjujejo informativno stran almanaha. V celoti so dosedanji almanahi dragocen prispevek k spoznavanju naših južnih planin, potreben vsakemu obiskovalcu.

Dr. A. B.

**Putnik**, planinarsko-turistička revija. Lani v juniju je pričela izhajati v Novem Sadu četrta jugoslovanska planinska periodična revija. Poleg mesečnikov »Planinskega Vestnika« in »Hrvatskega planinarja« ter polletne publikacije »Naše planine«, ki jo izdaja Srpsko plan. društvo v Beogradu, je dobilo sedaj svoje glasilo tudi agilno plan. društvo »Fruška gora« v Novem Sadu. Urednik revije je ravnatelj Putnika in tajnik društva Fruška gora, Gaja Gračanin, znan tujskoprometni delavec in planinski organizator. Revija »Putnik«, ki je dosedaj izšla v 6 številkah, ima lepo zunanjo opremo, pestro vsebino in čedne, pogosto celo odlične slike. Članki opisujejo na kratek, prijeten način lepoto zlasti manj znanih južnih planin (Durmitor, Bosanske planine, Kopaonik, Zlatibor) ter znamenita južnosrbska jezera, posvečajo primerno pažnjo obmorskemu turizmu ter v slikah podčrtavajo znamenitosti arhitektonskih spomenikov na jugu države. Urednik Gračanin, ki je velik ljubitelj gorskih predelov Slovenije, se bo, upamo, prej ali slej spomnil tudi slovenskih planin in krajev z besedo in s sliko. Poleg propagandnih člankov prinaša »Putnik« tudi poročila in novosti o delu turističnih organizacij in razprave o raznih tujskoprometnih vprašanjih. Vestno in pregledno poroča o domači in tuji turistični literaturi; med »raznimi vestmi« zasledimo v vsaki številki polno zanimivosti o tujskoprometnih prireditvah, ugodnostih, o potovanjih, izletih, ki jih priraja »Fruška gora« itd. — Ne dvomimo, da bo ta simpatična nova revija pod večjim vodstvom svojega urednika uspešno seznanjala naš in inozemski svet z malo znanimi pokrajinskimi lepotami Srbije, Bosne in BBB (Bačke, Banata in Baranje), ki jim je v prvi vrsti namenjena. Omenimo naj še, da je na uvodnem mestu 3. številke priobčen lepo napisan in mično ilustriran prispevek »Sa naših jezera na jugu«, ki ga je sestavil dober poznavalec Ohridskega in Prespanskega jezera: naš rojak dr. Fr. Mesesnel.

Dr. A. B.

**Kočevska podružnica SPD ustanovljena.** — Kar se je več let pripravljalo, se je 20. decembra l. l. ugodno rešilo. V prostorih Narodne čitalnice se je ob prav številni udeležbi zavednih gospodov in dam vršil ustanovni občni zbor te podružnice. Spriču važnosti planinske podružnice prav v kočevskem ozemlju sta se iz Ljublane udeležila občnega zbora kot zastopnika Glavnega odbora, oziroma Osrednjega društva SPD njiju tajnik, nadsvetnik dr. Arnošt Brilej, in predsednik mladinskega odseka, ravnatelj Pavel Kunaver, ki sta oba izrekla priznalne in pobudne besede na navzoče, jih pozivajoč k vnetemu delovanju v tem planinsko



še precej neobdelanem, narodnostno pa prav posebnem predelu Slovenije. — Izvoljen je bil podružnični odbor, ki se je sestavil tako: načelnik ing. O. Jug, njegov namestnik prof. I. Simonič, tajnik odvetnik dr. B. Premrou, blagajnik bančni uradnik Joah. Drmota, odborniki: gg. Ivan Dular, profesor Ivan Mehle, komisar Josip Šinkovec; nadzorni odbor: sodni starešina dr. Reichmann Blaž in ing. Franc Štiglic. — V složnem razgovoru se je razpravljalo o perečih vprašanih podružničnega udejstvovanja.

Delokrog nove podružnice SPD v Kočevju sega na zapadu do banovinske meje med Dravsko in banovino Hrvatsko, na jugu reka Kolpa do Starega trga, na vzhodu Poljanska dolina Predgrad—Brezovica ter okrajna meja Kočevje—Črnomelj do kote 884 imenovane Suhi vrh, od tu dalje Stale—Smrečnik—Rampoha na Pogorelc—Gornja Topla reber—Smuka—Stari log—Vrbove—Jasnica—Jelendol, banovinska meja.

**Most v Mednem v varstvu Slovenskega planinskega društva.** Prometno društvo Medno-Tacen, ki je pred šestimi leti zgradilo prepotrebni mostič čez Savo, je v začetku decembra l. l. prostovoljno likvidiralo. Njegova glavna naloga je bila s poravnavo vseh gradbenih stroškov opravljena. Po sklepu zadnjega občnega zbora v maju 1940 je društvo v smislu pravil ponudilo SPD predajo mostiča pod gotovimi pogoji. SPD je pogoje sprejelo. Urediti pa je bilo treba še nekaj formalnosti, da se je likvidacija pravno veljavno izvršila. — Pri SPD je bil namesto likvidiranega društva osnovan poseben »Šmarnogorski odsek«, ki je že prevzel svoje posle. Za načelnika odseku je bil izvoljen strokovni učitelj g. Vilko Mazi iz Vikrč, ki je kot domačin obenem blagajnik in gospodar. V odseku so nadalje vsi člani odbora likvidiranega društva ter petorica članov Osrednjega društva SPD, med njimi g. dr. Stanko Tomižšek kot načelnikov namestnik, g. Mrzel pa kot tajnik.

Med zaslužniki, ki so se posebno zavzeli za to pomembno prometno napravo in nam jo ustvarili tako rekoč kar čez noč, moramo predvsem imenovati g. inspektorja J. Westra, ki je dal ne samo prve pobude, ampak je tudi skozi vseh šest let z zgledno skrbnostjo opravljal večkrat zelo nevšečne posle predsednika likvidiranega društva. Odličnega pobornika je dobil v odvetniku g. dr. Treotu, posebno s praktične strani, zlasti z izredno ceneno nabavo kablov (12.000 dinarjev), danes vrednih pol milijona dinarjev; z njegovo nenadno smrtjo je predsednik Wester izgubil nad vse prizadevnega tajnika in je potem padla nanj vsa skrb za nadaljnjo usodo mostiča. Nekaj darežljivih ustanovnikov, med njimi posebno industrijec Dragotin Hribar, minister dr. Novak in gostilničar Janko Cirman, je prispevalo toliko, da je društvo lahko takoj pričelo s pripravami za gradnjo, po uspehah načrtih ing. Stanka Dimnika, ki je postal tudi član odbora in se je ves čas marljivo udeleževal v njem s strokovnimi nasveti. Pozabiti ne smemo tudi nad vse vestnega blagajnika likvidiranega društva g. H. Krombolza, kakor tudi marljivega tajnika g. dr. Kopača.

Brez dvoma bo SPD, odnosno njegov »Šmarnogorski odsek«, prav tako uspešno vršilo program likvidiranega društva za poživljenje obiska prelepe Šmarne gore, posebno v njeni zimski krasoti.

**A. K. Skala v dvajsetletju.** Ta odlično delujoči klub, ki stoji v najlepših odnošajih in v stvarni vzajemnosti z našim Planinskim društvom, je na svojem rednem (20.) občnem zboru 19. decembra l. l. izvolil nov odbor, s posebno nalogo, da za dvajsetletnico kluba, ki se bo obhajala v teku leta 1941, izvrši primerne priprave. Za novega predsednika je bil izvoljen prof. Janko Ravnik, ki je bil itak vsa leta klubu trden steber. Nadaljnji odborniki so: podpredsednik dr. Vladimir Škerlak, tajnik Edi Kržan, blagajnik Gambergar, knjigovodja Zigon, odborniki: ing. Mikuž, Krajger, Kham, Virens; nadzorni odbor: Škerlep, Kopriva, Šporn, Marinko; razsodišče: Torelli, dr. Kandare, dr. B. Brecelj, Adi Kržan, Janez Kveder. — V poteku zborovanja se je poročalo o uspehih v preteklem letu: izvršeni so bili znameniti vzponi i v Julijskih (v Široki Peči!) i v Savinjskih, topografski album je narasel na nad 500 slik, priprave za alpinistični zemljevid lepo napredujejo, blagajna je aktivna (posebno z dohodki Doma na Voglu), podružnici (na Jesenicah in v Celju) sta zelo delavni.



Slamičeve prodajalne Vam postrežejo z najboljšimi mesnimi izdelki, konzervami in delikatessami, restavracija pa z izborno pijačo in jedili

## **F. SLAMIČ**

Ljubljana, Gosposvetska cesta 6 — telefon 29-73

### **Koča pod Kopo na Pungartu**

**1377 m — zapadno Pohorje**

Zelo udobno urejena. 10 kurljivih sob, 2 skupni spalnici, vodovod, električna. Odprta in oskrbovana skozi vse leto. Zelo priporočljiva kot letoviščarska postojanka. Izvrstna prehrana. Cena penzionov din 50.— do 55.—. Idealni smučski tereni. Lepi izprehodi in izleti. Planinska flora. Z Velike Kope (1542 m) diven razgled.



Dostopi: Dovže 2 uri 30 min., Slovenjgradec čez Lešnika 3 ure 30 min., Mislinja 3 ure, Vuženica 4 ure, Vuhred 4 ure, Ribnica na Pohorju čez Kralja 2 uri, od Senjorjevega doma 1 uro 30 min. — Pojasnila pri SPD v Slovenjgradu.

### **Koča na Kremžarjevem vrhu**

**1161 m — zapadno Pohorje**

Udobno urejena, 3 sobe s 7 posteljami, skupna spalnica. Odprta in oskrbovana skozi vse leto. Prav dobra oskrba. Cena penzionov din 50.— do 55.—. Krasna razgledna točka z očarljivo panoramo. — Izborni smučski tereni. Nova smučska pot proti Slovenjgradu. Dostopi: Slovenjgradec 1 uro 45 min., Šmartno 2 uri, Trbonje 3 ure 30 min., Vuženica 3 ure, od Koče pod Kopo 2 uri 30 min. — Pojasnila pri SPD v Slovenjgradu.

Slovensko planinsko društvo

izda knjižico

# „Pota in koče v planinah Slovenije”



Knjižica bo priročnik za turiste in bo vsebovala poleg slik in opisa vseh postojank SPD tudi druga važnejša zatočišča v planinskih predelih Slovenije. V tem priročniku bo tudi seznam vseh zaznamovanih potov v slovenskih planinah. Priročnik bo vseboval 25 zemljevidov, na katerih bodo točno zarisana posamezna planinska področja in z rdečo barvo včrtane markirane steze in poti v naših planinah.

Cena v mehko platno vezane knjižice v priročnem žepnem formatu bo

din 45.—

ki jo morejo plačati člani SPD tudi v dveh obrokih.

Planinci, nemudoma naročite knjigo »Pota in koče v planinah Slovenije« pri

Slovenskem planinskem društvu

OSREDNJEM DRUŠTVU,

Ljubljana, Aleksandrova cesta 4/I.